

Vážení a milí čtenáři,

dnes se budeme věnovat tématu, které zajímá sběratele, kteří nemají tolik zkušeností s rakouskými známkami.

„Jsem sběratelem poštovních známek a celin ČSR i a rovněž jsem členem klubu filatelistů SČF KF 07-058. Mám i některé známky Rakouska od roku 1850. Mezi těmito známkami jsem našel známku, jejíž fotografií vám posílám. Domnívám se, že by mohlo jít o známku podle katalogu Michel Rakousko číslo 7 z roku 1851. Můžete mi, prosím, sdělit, zda skutečně jde o tuto známku? Pokud ano, jak bych měl dále postupovat? Velice děkuji za Vaši odpověď a radu a přeji krásný den, Milan Šimíček, Libhošť.“

S podobným dotazem se setkáváme poměrně často, takových „známek“ se totiž ve sbírkách vyskytuje více. Nejde však o skutečné známky, ale o jejich neumělé napodobeniny, sloužící kdysi dávno k tomu, aby si sběratelé mohli vyplnit políčka ve svých albech, určená pro drahé, a proto nedostupné známky. Naprostá většina novinových Merkurů z roku 1851 totiž po přečtení novin, na nichž byly nalepeny, skončila spolu s nimi ve sběru nebo v truhlících na podpal v kamnech, a tak zejména exempláře ve žluté a růžové barvě na trhu po čase dosahovaly pro většinu sběratelů nedostupných cen. Obchodníci tedy nechali zhotovit tyto napodobeniny, které byly za nepatrnou cenu prodávány už koncem 19. století a pak počátkem století dvacátého, a proto se běžně nacházejí v mnoha sbírkách z té doby. Někdy bývají nepřesně označovány jako padělky, ale to podle našeho názoru není správný výraz, protože nebyly určeny k oklamání sběratelů.

V takovéto podobě „kompletní sérii Merkurů“ prodával před sto lety obchodník Hugo Suchánek z Prahy.

Pro úplnost uvádíme, že od pravých známek se tyto napodobeniny liší v řadě ohledů - detaily kresby, papírem, odstíny barev, ale ve většině případů i extrémně širokými okraji, které se u pravých známek nemohou vyskytnout (mezery mezi pravými známkami v

archu byly mnohem užší - i proto se většina z nich vyskytuje s okraji zastržienými až do obrazu známky). A proč jsou tolik rozšířeny? Až do 30. let minulého století nebyly ještě tolik používány zásobníky, do nichž se známky zasunují za průsvitné pásky, ale známky se vlepovaly do alb na předtištěné papírové listy (tento způsob ostatně mnoho sběratelů používá dodnes). Na těchto albových listech jsou předtištěna políčka pro všechny známky (levné i drahé), a je samozřejmé, že v naprosté většině sbírek byla políčka určená pro dražší kusy beznaděžně prázdná.

Proto byly podobné levné napodobeniny velmi oblíbené - když už si sběratel (často kluk nebo student) nemohl koupit cenný kus, měl místo něj alespoň jeho reprodukci. Od těch dob však uplynulo mnoho let, sbírky leckdy prošly rukama generací dědiců a na původ těchto napodobenin se zapomnělo. Často se tedy dnes setkáváme s názorem, že tyto „cenné známky“ musejí být pravé - „jsou přeci už velmi staré a dědeček by si určitě do sbírky nic nepravého nedal“. Jak jsme si ale právě ukázali, není to bohužel pravda.

A jakou mají tyto napodobeniny dnes cenu? Ne o mnoho větší, než tehdy - tedy zase jen pár desetníků, nanejvýš třeba několik korun. Když už ale v té zděděné sbírce jsou, doporučujeme je tam ponechat. Koneckonců je to přeci památka na někoho z našich předků, kdo se jimi před dávnými lety zabýval a těšil.

A když už jsme u napodobenin starých rakouských známek, věnujme jim ještě pár řádků. Vedle zmíněných Merkurů z roku 1851 se poměrně často vyskytují i napodobeniny neupotřebených vysokých hodnot emise Jubilejní 1910, konkrétně známek 2, 5 a 10 K. To byly pro poštovní provoz potřebné nominály, jak ukázalo využívání stejných hodnot z předchozí emise 1908, které si proto filatelisté mohli dát do sbírky alespoň nepochybně levnější razítkované. Tato z roku 1910 však byla spíše reprezentační a v poštovním provozu byly její vysoké hodnoty používány minimálně, pro méně majetné sběratele tedy nákup neupotřebených představoval opravdu vysoký výdaj. Pro srovnání - tehdy běžně používaná desetikorunová mince obsahovala 3 gramy ryzího zlata, což v dnešních cenách představuje něco přes 2.800 Kč; nominální cena tří uvedených známek podle tohoto přepočtu tedy odpovídá cca 4.700 Kč! A pokud bychom použili přepočet pomocí poštovních sazeb (za dopis základní váhy tehdy 10 h, dnes 19 Kč), tedy tehdejších 170 dopisů krát dnešních 19 Kč, došli bychom k ekvivalentu 3.200 Kč. Obě tato čísla jsou tak vysoká, že není divu, že méně majetní (nebo méně rozchazovační) sběratelé ponechali příslušná políčka ve svých albech prázdná, nebo je zaplnili napodobeninou, kterou za malý obnos (nebo dokonce zdarma jako propagační předmět) získali od některého filatelistického obchodníka. Zhotovit si jich tyto napodobeniny nechalo víc, a liší se i použité tiskové techniky. Na rozdíl od Merkurů však většina z nich nese vzadu (nebo dokonce i vpředu) příslušné označení. To zadní ale padělatelé později někdy odstranili, ve snaze napálit méně zkušené sběratele.

Ukázky několika nejčastěji se vyskytujících napodobenin vysokých hodnot rakouských emisí 1908 a 10:

Hodnota 10 K z emise 1908, vlevo poměrně věrná napodobenina, vpravo pravá známka.

Jednoduché knihtiskové napodobeniny hodnoty 10 K byly někdy používány i k reklamním účelům.

Na závěr ještě zmiňme novotisky rakouských klasických vydání, které se rovněž často vyskytují ve starých sbírkách. Na rozdíl od předchozích případů nejde o napodobeniny, ale o úředně zhotovené otisky z původních tiskových desek, které tedy patří do množiny předmětů standardního sběratelského zájmu (sbírat samozřejmě může každý co chce, třeba i napodobeniny, ale my se pro účely tohoto článku pohybujeme v „tradičních mezích“). Tyto novotisky vyšly v řadě nákladů, z nichž většina je poměrně levných. Je tedy třeba dát pozor a nezaměnit je se skutečnými neupotřebenými známkami, které jsou u klasických vydání často značně drahé. Poznat je můžeme podle papíru, barev, lepu, u některých i zoubkování, v případě nejistoty je lépe požádat o radu zkušenějšího filatelistu nebo znalce. Ani novotisky neušly pozornosti padělatelů, takže se někdy vyskytují „vylepšené“ otiskem padělaného nebo zneužitého razítka.

Napodobeniny hodnot 2, 5, 10 K emise 1910 a jejich označení na zadní straně; vpravo dole originální známka 10 K.

Ukázka tří novotisků rakouských klasických známek; dva vpravo s padělanými otisky razítek.

Ukázali jsme si, že ani stáří sbírky nemusí být ještě zárukou pravosti známek v ní obsažených. Toto zjištění nás může uchránit škod a zklamání – a někoho dokonce i přimět k tomu, aby se o své známky začal více zajímat. Vyplatí se to – učit se přece můžeme v každém věku!

FB